

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

LEGATUL CU TITLU PARTICULAR¹

Ioana NICOLAE

Universitatea Transilvania din Braşov
Facultatea de Drept

Abstract

Starting from the fact that the legislator does not define the notion of particular bequest, the present study aimed to analyse this notion, presenting the main categories of particular bequests, related to their specific features.

Keywords: *bequest, will, the particular bequest.*

1. Considerații introductive

Potrivit art. 1.057 C. civ., „orice legat care nu este universal sau cu titlu universal este un legat particular”. Se observă, aşadar, că actualul Cod civil nu formulează o definiție pozitivă a legatului cu titlu particular, ci indică criteriile negative în funcție de care se delimitează legatul cu titlu particular. Legatul universal și cel cu titlu universal au fost definite de legiuitor, iar tot ceea ce excedează acestor două feluri de legat reprezintă legat cu titlu particular. Este de precizat că, nici în vechiul Cod civil, legatul particular nu s-a bucurat de o definiție pozitivă.

Și textul art. 986 C. civ. ne indică faptul că legatul poate avea ca obiect „anumite bunuri determinate”, referindu-se, aşadar, la legatul cu titlu particular.

Legatul cu titlu particular este acela care conferă vocație legatarului la unul sau mai multe bunuri determinate, spre deosebire de legatul universal și cu titlu universal, care conferă vocație, chemare la o universalitate, respectiv la o parte dintr-o universalitate. Este posibil ca valoarea legatului particular să fie mai mare

---

¹ Prezenta parte reprezintă o dezvoltare și adăugire la materialul publicat anterior în lucrarea intitulată *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016.

decât, spre exemplu, cea a legatului universal sau a unui legat cu titlu universal, ceea ce conduce la concluzia că nu emolumentul efectiv cules interesează, ci exclusiv vocația pe care o conferă legatarului fiecare legat instituit. Precizăm că este posibil ca legatul cu titlu particular să coexiste în persoana aceluiași legatar cu legatul cu titlu universal², însă se admite că legatul cu titlu particular poate coexista cu cel universal numai în persoana unor legatari diferiți³.

În ceea ce privește obiectul legatului cu titlu particular, acesta poate consta în bunuri individual determinate, bunuri de gen, precum și bunuri incorporale cum sunt creanțele. Prin legatul cu titlu particular se poate transmite dreptul de proprietate exclusivă sau o cotă-parte ideală din dreptul de proprietate comună, nuda proprietate sau alte drepturi reale (uz, uzufruct, abitație etc.) asupra unui bun individual sau asupra unor bunuri determinate. Obiectul legatului, trebuie să îndeplinească condiția de a fi determinat sau cel puțin determinabil, potrivit dispoziției testatorului, instanța de judecată neputând să stabilească obiectul legatului, atunci când acesta nu este determinat de dispunător. Pentru a ne găsi în prezența unui legat cu titlu particular valabil este necesar, așadar, ca testatorul să identifice în concret bunurile ce fac obiectul legatului, fie prin individualizarea lor concretă, fie prin fixarea criteriilor în funcție de care acestea se vor identifica (spre exemplu, legatul sumelor ce se vor găsi la BCR și BRD, legatul caselor pe care testatorul le deține în Constanța etc.). În această din urmă situație este necesar ca grupul de bunuri legate să nu constituie o fracțiune din moștenire, astfel cum aceasta este definită la art. 1.056 alin. (2) C. civ., pentru că atunci ne-am afla în prezența unui legat cu titlu universal. Dacă, spre exemplu, testatorul instituie legatul caselor pe care le deține în Constanța, ne aflăm în prezența unui legat cu titlu particular, însă dacă este vorba despre legatul tuturor imobilelor ce se vor găsi în patrimoniul defunctului, acesta va constitui un legat cu titlu universal.

În ceea ce privește bunurile de gen, legatarul este creditor, din chiar momentul deschiderii moștenirii, cu privire la acele bunuri, iar dobândirea dreptului de proprietate asupra respectivelor bunuri se face cu ocazia predării legatului⁴.

De asemenea, când ne referim la bunul legat trebuie să înțelegem și accesoriile necesare în starea care se află la moartea testatorului, dar și faptul că legatul cuprinde și dreptul la acțiunea în despăgubire pentru prejudiciul provocat bunului de către terți, după întocmirea testamentului⁵.

Legatarul universal și cel cu titlu universal suportă datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota fiecăruia [art. 1.114 alin. (2) C. civ.], spre deosebire de legatarul cu titlu particular. Astfel,

² Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 972/1981, în C.D. 1981, p. 132-134.

³ G. Boroi, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 5-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 559.

⁴ J. Kocsis, P. Vasilescu, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 143.

⁵ A. Bacaci. Gh. Comăniță, *Drept civil. Succesiunile*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 105.

potrivit art. 1.114 alin. (3) C. civ., „legatarul cu titlu particular nu este obligat să suporte datoriile și sarcinile moștenirii.

Prin excepție, el răspunde pentru pasivul moștenirii, însă numai cu bunul sau bunurile ce formează obiectul legatului, dacă:

a) testatorul a dispus în mod expres în acest sens;

b) dreptul lăsat prin legat are ca obiect o universalitate, cum ar fi o moștenire culeasă de către testator și nelichidată încă; în acest caz, legatarul răspunde pentru pasivul acelei universalități;

c) celelalte bunuri ale moștenirii sunt insuficiente pentru plata datoriilor și a sarcinilor moștenirii”.

Din modul de reglementare al textului legal citat se desprinde concluzia că legatul/legatele cu titlu particular se execută întotdeauna ulterior lichidării pasivului moștenirii, deoarece numai raportat la acel moment se va putea aprecia dacă activul moștenirii va acoperi pasivul acesteia, fără includerea legatului/legatelor cu titlu particular iar, în caz afirmativ, acesta/acestea vor fi predate integral legatarului sau legatarilor instituți. Legatele cu titlu particular ce depășesc activul net al moștenirii vor fi reduse în limita depășirii [art. 1067 alin. (2) C. civ.]. Dacă legatele cu titlu particular au fost executate, fără a fi cunoscute anumite datorii sau sarcini ale moștenirii, atât moștenitorii legali sau testamentari, cât și creditorii sau orice altă persoană interesată pot solicita restituirea de la legatarul plătit, în măsura în care legatul urmează a fi redus [art. 1.067 alin. (3) C. civ.].

2. Categoriile de legate cu titlu particular

În cele ce urmează vom prezenta principalele legate cu titlu particular, cu mențiunea că acestea nu epuizează totalitatea acestei categorii de legate:

a) Legatul ce are ca obiect bunuri imobile sau bunuri mobile, corporale, individual determinate sau de gen

Bunurile corporale sunt cele a căror existență materială e ușor perceptibilă simțurilor omului⁶. Bunurile individual determinate sau *res certa* sunt acelea care se individualizează prin anumite trăsături, fiind astfel delimitate de bunurile asemănătoare. Ca exemple de bunuri corporale imobile ce pot face obiectul unui legat cu titlu particular amintim un teren, o casă, un apartament etc., în vreme ce în categoria bunurilor corporale mobile se încadrează, spre exemplu, un autoturism, o bicicletă etc. Bunurile de gen sau bunurile generic determinate sunt acelea care aparținând unei anumite categorii și care se vor individualiza prin cântărire, măsurare sau numărare. Sunt bunuri de gen ce pot face obiectul unui legat particular, spre

---

⁶ G. Boroi, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 82.

exemplu, o anumită cantitate de materiale de construcție (bolțari, țiglă, nisip etc.), de cereale, de fructe, o sumă de bani etc. În ceea ce privește dispozițiile de ultimă voință având ca obiect sume de bani, atât în perioada anterioară actualului Cod civil⁷, cât și actualmente, acestea sunt catalogate ca fiind legate cu titlu particular.

„Legatarul cu titlu particular al unui bun individual determinat dobândește proprietatea acestuia de la data deschiderii moștenirii” [art. 1.059 alin. (1) C. civ.], în vreme ce, „legatarul cu titlu particular al unor bunuri de gen este titularul unei creanțe asupra moștenirii (...)” [art. 1.059 alin. (2) C. civ.]. În ceea ce privește prevederile art. 1.059 alin. (2) C. civ. enunțate, se arată că, „dacă testatorul nu a prevăzut altfel, cel însărcinat cu executarea acestui legat este obligat a preda bunuri de calitate medie”, fie că ele există în patrimoniul succesoral la momentul deschiderii moștenirii, fie că acestea urmează a fi procurate ulterior. Dar este deopotrivă posibil ca alegerea să fie lăsată de testator chiar legatarului, situație în care acesta poate opta pentru predarea bunurilor de cea mai bună calitate.

Art. 1.061 C. civ. arată la alin. (1) și (2) că „bunul care constituie obiectul unui legat cu titlu particular se predă cu accesoriile sale, în starea în care se găsește la data deschiderii moștenirii.

Legatul cuprinde și dreptul la acțiunea în despăgubire pentru prejudiciul adus bunului de către un terț după întocmirea testamentului”.

Aceasta înseamnă că bunul ce face obiectul unui legat cu titlu particular include și accesoriile sale (de exemplu, legatul unui ferme cuprinde și animalele necesare pentru cultura pământului, legatul unei case cuprinde și șura, precum și anexele gospodărești etc), așa cum acestea se găsesc la momentul deschiderii moștenirii, precum și dreptul la acțiunea în despăgubire împotriva terțului pentru prejudiciile aduse bunului, doar că în acest caz sunt vizate prejudiciile aduse bunului de la întocmirea testamentului, și nu de la deschiderea moștenirii. „Bunul care a fost destinat, în mod stabil și exclusiv, întrebuințării economice a altui bun este accesoriu atâta timp cât satisface această utilizare” [art. 546 alin. (1) C. civ.]. Regula este aceea că bunul accesoriu urmează situația juridică a bunului principal, fiind predat legatarului cu titlu particular în starea în care se găsește la data deschiderii moștenirii testatorului.

De asemenea, potrivit art. 1.058 C. civ., „legatarul are dreptul la fructele bunurilor moștenirii care i se cuvin din ziua deschiderii moștenirii sau din ziua în care legatul produce efecte în privința sa, cu excepția cazului în care cel care a posedat bunurile ce constituie obiectul legatului a fost de bună-credință”. Textul indicat vizează legatarul în general, deci și pe legatarul cu titlu particular.

„Legatul unui bun care, după întocmirea testamentului, a cunoscut creșteri cantitative, calitative sau valorice prin alipire, lucrări autonome, lucrări adăugate sau achiziționarea altor bunuri în cadrul unei universalități se prezumă, până la

⁷ Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 2252/1975, în I.G. Mișuță, *Repertoriu pe anii 1975-1980, op. cit.*, p. 141.

proba contrară, a viza întreg bunul ori universalitatea rezultată”. Prevederile art. 1.061 alin. (3) C. civ., redate anterior, instituie așadar o prezumție relativă, ce poate fi combătută făcându-se proba contrară. În schimb, dreptul legatarului nu se întinde și asupra altor imobile achiziționate de testator, alăturate imobilului ce face obiectul legatului cu titlu particular. Textul legal indicat ne arată faptul că legatarul cu titlu particular va profita de creșterea cantitativă, calitativă sau valorică rezultată prin alipire, lucrări autonome sau adăugate.

b) Legatul având ca obiect bunuri corporale

Bunurile corporale sunt valorile economice care au o existență ideală, abstractă⁸. Sunt bunuri corporale ce pot face obiectul unui legat cu titlu particular următoarele: drepturile de creanță, titlurile de valoare, drepturile de autor etc. Astfel, testatorul poate alege să instituie un legat cu titlu particular având ca obiect o creanță pe care o are împotriva unui terț sau care să aibă ca obiect drepturile sale de autor asupra unei opera literare ori drepturile asupra unor valori mobiliare (acțiuni, obligațiuni etc.) ce i se cuvin. Dispozițiile testamentare având ca obiect valorile sau titlurile de valoare depuse la instituții specializate pot face obiectul testamentului sumelor și valorilor depozitate reglementat în art. 1.049 C. civ.

c) Legatul prin care testatorul-creditor îl iartă de datorie pe legatarul-debitor, numit și legat de liberare (*legatum liberationis*)

Prin acest fel de legat cu titlu particular datoria legatarului-debitor față de testatorul-creditor se stinge la momentul deschiderii moștenirii.

d) Legatul unui fapt posibil și licit, prin intermediul căruia moștenitorul universal sau cu titlu universal este obligat să facă sau să nu facă ceva în favoarea legatarului cu titlu particular. Un exemplu în acest sens ar fi obligația impusă legatarului universal de a achita datoria legatarului cu titlu particular față de un anumit terț (obligație de a face) sau, spre exemplu, obligația impusă legatarului universal de a nu aduce atingere dreptului de proprietate al legatarului cu titlu particular asupra obiectului legatului (obligație de a nu face).

e) Legatul nudei proprietăți a unui bun sau a mai multor bunuri individual determinate

Dacă legatul nudei proprietăți se referă la întreaga moștenire, ne aflăm în prezența unui legat universal, dacă legatul privește o cotă-parte din nuda proprietate a moștenirii, ne aflăm în prezența unui legat cu titlu universal, iar dacă legatul nudei proprietăți privește unul sau mai multe bunuri individual determinate, ne aflăm în prezența unui legat cu titlu particular.

---

⁸ G. Boroi, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 82.

f) Legatul unui dezmembrământ al dreptului de proprietate asupra unui bun sau a mai multor bunuri individual determinate

Constituie dezmembrăminte ale dreptului de proprietate: dreptul de suprafață, de uzufruct, de uz, de abitație și de servitute.

În doctrina anterioară au existat discuții relativ la calificarea legatului uzufructului, atunci când nuda proprietate era atribuită unei persoane, iar uzufructul altei persoane, existând din acest punct de vedere opinii contradictorii. Astfel, într-o primă opinie se aprecia că în ipoteza în care uzufructul privea întreaga moștenire, legatul era universal, dacă privea o fracțiune din moștenire, legatul era cu titlu universal⁹. O altă opinie califica legatul uzufructului ca fiind un legat cu titlu particular, chiar și atunci când avea ca obiect întreaga moștenire sau o fracțiune a acesteia¹⁰. În final, o a treia opinie susținea că atât legatul uzufructului asupra întregii moșteniri, cât și legatul uzufructului asupra unei fracțiuni a moștenirii reprezintă un legat cu titlu universal¹¹.

Actualmente, Codul civil rezolvă această controversă statuând că legatul având ca obiect dreptul de uzufruct asupra întregii moșteniri, a unei cote-părți din moștenire, sau asupra totalității ori a unei cote-părți din universalitatea bunurilor determinate după natura sau proveniența lor constituie un legat cu titlu universal, potrivit art. 1.056 alin. (2) lit. b) și c) C.civ. În schimb, dacă uzufructul privește un bun sau mai multe bunuri individual determinate, ne aflăm în prezența unui legat cu titlu particular.

g) Legatul având ca obiect moștenirea culeasă de testator sau cota-parte din aceasta, nelichidată până la decesul testatorului

Un asemenea legat nu conferă legatarului un drept la o universalitate sau la o fracțiune dintr-o universalitate, deoarece moștenirea nelichidată reprezintă o universalitate sau o fracțiune din universalitate numai în raporturile ce privesc prima transmisiune succesorală (de la primul defunct către testatorul-moștenitor), însă, în raporturile care privesc transmisiunea succesorală subsecventă (de la testator către legatarul său), acea primă moștenire nu reprezintă decât un grup particular de bunuri¹².

h) Legatul rentei viagere sau al unei creanțe de întreținere

Textul art. 1.062 C. civ. arată că, atunci „când obiectul legatului cuprinde o rentă viageră sau o creanță de întreținere, executarea acestuia este datorată din ziua

⁹ M. Eliescu, *Moștenirea și devoluțiunea ei în dreptul RSR*, Ed. Academiei RSR, București, 1981, p. 258-259.

¹⁰ M.B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Ed. All Educațional, București, 1998, p. 347.

¹¹ D. Chirică, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 223-225.

¹² G. Boroi, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 5-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 561.

deschiderii moștenirii”. Legatul rentei viagere sau al unei creanțe de întreținere presupune plata sumelor de bani datorate creditorului sau prestarea întreținerii datorate creditorului întreținerii, la intervale periodice, începând cu ziua deschiderii moștenirii.

Legatele cu titlu particular prezentate anterior nu acoperă întreaga arie a legatelor cu titlu particular, aceasta deoarece orice legat care nu este universal sau cu titlu universal reprezintă un legat cu titlu particular (art. 1.057 C. civ.), ceea ce face ca analiza anterioară să privească doar o parte a acestora. În cele ce urmează vom prezenta și alte legate cu titlu particular care se particularizează datorită unor trăsături specifice:

a) Legatul bunului altuia

Art. 1.064 C. civ. prevede: „Când bunul individual determinat care a făcut obiectul unui legat cu titlu particular aparține unei alte persoane decât testatorul și nu este cuprins în patrimoniul acestuia la data deschiderii moștenirii, atunci se aplică dispozițiile prezentului articol.

Dacă, la data întocmirii testamentului, testatorul nu a știut că bunul nu este al său, legatul este anulabil.

În cazul în care testatorul a știut că bunul nu este al său, cel însărcinat cu executarea legatului este obligat, la alegerea sa, să dea fie bunul în natură, fie valoarea acestuia de la data deschiderii moștenirii”.

Analizând prevederile legale, pentru a ne afla în prezența legatului bunului altuia, este necesar ca acesta să se refere la un bun individual determinat, bunul să aparțină altei persoane (unui terț, sau chiar moștenitorilor legali sau legatarilor universali sau titlu universal ai testatorului), iar testatorul să nu aibă niciun drept asupra bunului respectiv, nici la data întocmirii testamentului și nici la data deschiderii moștenirii.

Dacă aceste condiții sunt îndeplinite, legiuitorul a trasat două soluții posibile. O primă situație are în vedere faptul că testatorul cunoștea că bunul de care dispune nu-i aparține. În această situație legatul este valabil iar cel care execută legatul are alegere între următoarele posibilități:

- fie să procure bunul și să îl predea legatarului. Este evident că, în acest caz, transferul dreptului de proprietate către legatar va opera de la data achiziționării bunului, și nu de la data deschiderii moștenirii;

- fie să plătească legatarului echivalentul bunului legat. Valoarea bunului se va raporta la data deschiderii moștenirii.

Așadar, observăm că în ipoteza în care testatorul a știut că bunul nu este al său, legatul bunului altuia creează o obligație alternativă, alegerea având-o debitorul. Posibilitatea de alegere există și în ipoteza în care bunul ar fi proprietatea chiar a persoanei obligate la executarea legatului¹³.

---

¹³ G. Boroi, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 5-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 562.

O altă variantă posibilă este aceea ca testatorul să își redacteze actul de ultimă voință, știind că bunul nu-i aparține, acesta fiind însă în curs de achiziție (se află în etapa negocierii prețului cu privire la cumpărarea bunului asupra căruia a dispus prin testament, actul autentic urmând a fi perfectat în scurt timp). Textul art. 1.064 alin. (1) C. civ. prevede că dispozițiile respective se aplică atunci „când bunul individual determinat care a făcut obiectul unui legat cu titlu particular aparține unei alte persoane decât testatorul și nu este cuprins în patrimoniul acestuia la data deschiderii moștenirii (...)”, ori este posibil ca în această situație, la deschiderea moștenirii bunul să se găsească deja în patrimoniul testatorului, prin fapta sa, ipoteză în care legatul este valabil. Situația se prezintă similar și în cazul dobândirii unui bun afectat de o condiție suspensivă (dacă aceasta s-a realizat, transmisiunea dreptului asupra bunului individual determinat se consolidează) sau de un termen suspensiv (în cazul actelor juridice translativ de drepturi reale privind un bun individual determinat, termenul suspensiv nu amână transferul dreptului, decât dacă părțile au stipulat aceasta în mod expres).

Dacă ar fi vorba despre legatul unor bunuri de gen, acesta este întotdeauna valabil, chiar dacă în patrimoniul testatorului nu se găsesc acele bunuri. În acest caz cel ținut să execute legatul va procura bunurile respective și le va preda legatarului. Legatarul este în acest caz creditor și nu proprietar al bunurilor de la data deschiderii moștenirii.

În schimb, dacă testatorul nu cunoștea că bunul legat nu-i aparține, legatul va fi anulabil, prezumându-se în acest caz că, dacă testatorul ar fi cunoscut realitatea, nu ar fi testat în acest fel. Justificarea nulității relative a legatului bunului altuia în acest caz rezidă în prevederile art. 1.207 alin. (2) C. civ., respectiv eroarea esențială în care s-a aflat testatorul asupra obiectului liberalității.

Ceea ce rămâne a se lămuri este, așadar, dacă testatorul cunoștea sau nu că bunul legat îi/nu-i aparținea la momentul întocmirii testamentului. Dacă rezultă neîndoielnic din testament faptul că testatorul cunoștea că bunul nu-i aparține, legatul este valabil, după distincțiile punctate (spre exemplu, „las moștenire casa vecinului meu A, legatarului B”). De asemenea, dacă din testament rezultă că testatorul nu știa că bunul nu-i aparține, din nou situația este clară, legatul este anulabil, astfel cum trasează art. 1.064 alin. (2) C. civ. (spre exemplu, „las moștenire lui A casa de la adresa administrativă X, care îmi aparține”). Dacă însă din cuprinsul testamentului nu rezultă neîndoielnic cunoașterea sau necunoașterea de către testator a statutului juridic al bunului legat, se va prezuma ignoranța acestuia, dat fiind că o persoană nu lasă legat un bun care nu-i aparține, decât în mod cu totul excepțional¹⁴. Astfel, dacă nu rezultă în mod clar din testament situația juridică a bunului legat, se prezumă eroarea în care s-a aflat testatorul. Legatarul interesat va fi cel care va avea sarcina de a dovedi faptul că testatorul a cunoscut că bunul nu-i

¹⁴ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. III, Ed. All, București, 1998, p. 586, nr. 1406.

aparține, putând folosi în acest sens orice mijloc de probă, chiar și elemente extrinseci testamentului (din moment ce doar din cuprinsul testamentului nu rezultă în mod neîndoielnic acest lucru).

b) Legatul bunului aflat în coproprietate

În literatura de specialitate s-a lansat întrebarea care va fi soarta legatului cu titlu particular având ca obiect un bun individual determinat aflat în coproprietate la momentul deschiderii moștenirii. Răspunsul la această întrebare necesită a se face distincție între situația în care testatorul a dispus doar de cota sa ideală asupra bunului determinat și situația în care testatorul a dispus de întreg bunul aflat în coproprietate.

În primul caz, legatul este valabil, având în vedere că testatorul poate dispune de dreptul său asupra unei cote-părți ideale din dreptul de proprietate asupra bunului determinat. Dreptul de dispoziție există atât pentru actele între vii, cât și pentru cele *mortis causa*.

În cel de-al doilea caz, trebuie făcută distincție dacă testatorul a dispus de întreg bunul în cunoștință de cauză sau nu. Situația se prezintă similar legatului bunului altuia. Astfel, dacă testatorul cunoștea că este proprietar doar asupra unei cote-părți ideale și a înțeles să dispună de întreg bunul, legatul va fi valabil, iar cel însărcinat cu executarea legatului va avea obligația alternativă fie de a procura cota-parte aflată în proprietatea altuia, fie de a plăti contravaloarea cotei-părți aparținând altuia. Dacă bunul este procurat de cel ținut să execute legatul, transferul proprietății va avea loc odată cu procurarea bunului și nu la momentul deschiderii moștenirii.

Așa cum s-a arătat în doctrină¹⁵, din moment ce legea a prevăzut validitatea unui legat având ca obiect proprietatea exclusivă a altuia, cu atât mai mult trebuie să fie recunoscută validitatea legatului având ca obiect proprietatea altuia numai în parte. În plus, autorul arătat mai aduce un argument, respectiv faptul că legea nu distinge după cum obiectul legatului este al altuia în tot sau în parte.

Dacă testatorul a dispus de bun crezând că îi aparține în exclusivitate, legatul este anulabil parțial. În acest caz dispunătorul se află în eroare cu privire la proprietatea sa exclusivă asupra bunului și se presupune că nu ar fi făcut legatul dacă ar fi cunoscut că bunul nu-i aparține în totalitate. Nulitatea relativă este parțială deoarece în acest caz va afecta liberalitatea doar în ceea ce privește cota-parte care nu aparține testatorului din bunul legat. În privința actului de dispoziție cu privire la cota sa, legatul va rămâne valabil.

Obiectul legatului bunului indiviz îl poate reprezenta un bun individual determinat aflat în proprietate comună pe cote-părți (coproprietate) aparținând defunctului și altei/altor persoane ori poate fi vorba despre un bun ce face parte dintr-o universalitate sau dintr-o cotă-parte din universalitate. În această ultimă

---

¹⁵ Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, ed. a II-a actualizată și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2002, p. 226.

ipoteză se încadrează și proprietatea comună în devălmășie a defunctului și a soțului său supraviețuitor. La decesul unuia dintre soți, comunitatea va înceta. Potrivit art. 355 alin. (3) C. civ., „când comunitatea încetează prin decesul unuia dintre soți, lichidarea se face între soțul supraviețuitor și moștenitorii soțului decedat. În acest caz, obligațiile soțului decedat se divid între moștenitori proporțional cu cotele ce le revin din moștenire”. În ceea ce privește cota de contribuție a soților la dobândirea masei comunitare, arătăm că aceasta se stabilește prin acordul moștenitorilor în cadrul procedurii succesoriale notariale. Până la proba contrară, se prezumă că soții au avut o contribuție egală [art. 357 alin. (2) C. civ.]. Dacă moștenitorii nu se înțeleg cu privire la acest aspect, procedura succesorală notarială se poate suspenda, iar părțile se adresează instanței pentru stabilirea cotelor de contribuție și pe cale de consecință a componenței masei succesoriale și corelativ a drepturilor moștenitorilor asupra acesteia. În concluzie, proprietatea comună în devălmășie se va transforma la decesul unuia dintre soți în proprietate comună pe cote-părți.

c) Legatul conjunctiv

Potrivit art. 1.065 C. civ., „legatul cu titlu particular este prezumat a fi conjunctiv atunci când testatorul a lăsat, prin același testament, un bun determinat individual sau generic mai multor legatari cu titlu particular, fără a preciza partea fiecăruia.

În cazul legatului conjunctiv, dacă unul dintre legatari nu vrea sau nu poate să primească legatul, partea lui va profita celorlalți legatari.

Prevederile alin. (2) se aplică și atunci când obiectul legatului conjunctiv îl constituie un dezmembrământ al dreptului de proprietate”.

Legatul conjunctiv nu trebuie confundat cu substituția vulgară reglementată de art. 804 C. civ. de la 1864, care, deși nu mai este reglementată de actualul Cod civil, este permisă. Astfel, în cazul substituției vulgare, obiectul legatului este cules în integralitate de către primul legatar desemnat de testator și, doar în ipoteza în care acesta nu poate sau nu vrea să primească legatul, el revine, tot în integralitate, celui de-al doilea legatar, desemnat tot de testator (desemnarea legatarilor prezintă caracter alternativ). În schimb, în cazul legatului conjunctiv, legatarii împart între ei obiectul legatului iar desemnarea legatarilor are caracter simultan¹⁶.

Alin. (2) al art. 1.065 C. civ., instituie dreptul de acrescământ în favoarea legatarului acceptant pentru situația în care unul dintre ceilalți legatari nu vrea sau nu poate să primească legatul conjunctiv. Este de precizat că dreptul de acrescământ operează în mod obligatoriu și în toate cazurile cu sarcini, respectiv cel care a primit legatul va fi obligat să execute sarcinile instituite (cu excepția situației în care sarcina a fost stipulată exclusiv în favoarea legatarului care nu vrea sau nu poate primi legatul).

---

¹⁶ G. Boroi, C.A. Anghelescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 5-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 563.

d) Legatul alternativ

Potrivit art. 1.063 C. civ., „în cazul în care legatarului cu titlu particular i-a fost lăsat fie un bun, fie altul, dreptul de alegere revine celui ținut să execute legatul, dacă testatorul nu a conferit acest drept legatarului sau unui terț”. Din textul citat rezultă că alegerea bunului legat aparține, după caz:

- celui ținut să execute legatul (aceasta incumbă moștenitorilor legali, legatarilor universali sau a celor cu titlu universal) dacă testatorul nu a numit persoana care are drept de alegerea;

- legatarului instituit sau unui terț, dacă testatorul a conferit acest drept prin testament.

3. Concluzii

Prezentul studiu și-a propus o analiză amănunțită a legatului cu titlu particular, prezentând principalele categorii de legate cu titlu particular, precum și trăsăturile lor specifice.

Bibliografie:

- G. Boroi, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 2-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2012;

- J. Kocsis, P. Vasilescu, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016;

- A. Bacaci. Gh. Comăniță, *Drept civil. Succesiunile*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;

- Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, ed. a II-a actualizată și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2002;

- I. Nicolae, *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016;

- G. Boroi, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a 5-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2020;

- M. Eliescu, *Moștenirea și devoluțiunea ei în dreptul RSR*, Ed. Academiei RSR, București, 1981;

- C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. III, Ed. All, București, 1998;

- M.B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Ed. All Educațional, București, 1998;

- D. Chirică, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, Ed. C.H. Beck, București, 2014.